

บทที่ 3 วิธีดำเนินการทางวิจัย

การศึกษาถึงผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในเขตภาคเหนือกับการจัดทำแผนชุมชน นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงระดับ ความรู้ การมีส่วนร่วม และการนำแผนชุมชน ไปปฏิบัติ เพื่อจะได้ใช้ผลการศึกษา ไปเพื่อการพัฒนาและปรับเปลี่ยน วิธีการบริหารจัดการในระดับท้องที่ต่อไป เพื่อให้ศึกษาวิจัยเป็นไปด้วยความถูกต้องผู้ศึกษาได้กำหนด ขั้นตอนและประเด็นการวิจัยไว้ 6 ประเด็น ได้แก่

1. ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในเขตภาคเหนือ ซึ่งมีอยู่ 17 จังหวัด แล้วจัดเรียงตามขนาดของจำนวน ประชาชน พลเมืองที่มีขนาดใกล้เคียงกัน แล้วสุ่มเลือกจังหวัดตัวแทนตามอันตรภาคชั้นของจำนวนประชาชน จะได้จังหวัดผู้แทน 6 จังหวัด ดังนี้

1. ตำบลสันตันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ตำบลลี้หลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. ตำบลช่องลม อำเภอลานกระบือ จังหวัดเพชรบูรณ์
4. ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
5. ตำบลเด่นชัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
6. ตำบลท่าซุง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

การเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดซึ่งได้ไปสำรวจ และจัดเก็บข้อมูลจากพื้นที่ในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีประชากรข้อมูลที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน 15,868 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 30,736 คน กำนัน 4,526 คน รวมประชากรข้อมูลทั้งหมด 49,130 คน

การสุ่มคัดเลือกข้อมูลตามทฤษฎีของลิเบโร (Librero Simple size 1985 : 41) ซึ่งได้นำเสนอหลักการคัดเลือกตัวอย่างของประชากรข้อมูลไว้ดังต่อไปนี้

1. ความเหมือนกัน (Homogeneous) คือ ประชากรมีการศึกษาต้องเหมือนกันมีประเภทเดียวกันจึงจะเป็นตัวแทนกันได้

2. ขนาดของประชากร (Size of Population) ถ้ามีประชากรมากต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นข้อมูล แต่ถ้าประชากรข้อมูลมีน้อยต้องสำรวจและจัดเก็บข้อมูลทั้งหมด

3. ต้นทุน (Cost) ต้นทุนเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาว่าจะเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ จะใช้กลุ่มตัวอย่างเท่าใดจึงจะได้ตัวแทนที่ดีและเหมาะสม

4. ความแม่นยำและชัดเจน (Precision) ต้องมีความแม่นยำชัดเจนในเรื่องที่จะศึกษา ถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างมาก ผลการศึกษาก็มีความแม่นยำมากขึ้นเท่านั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ให้ถือตัวจำนวนประชากรข้อมูลเป็นหลักดังนี้

4.1 ถ้าประชากรทั้งหมดเป็นจำนวนหลักร้อย ควรจะสุ่มตัวอย่าง 25%

4.2 ถ้าประชากรทั้งหมดเป็นจำนวนหลักพัน ควรจะสุ่มตัวอย่าง 10%

4.3 ถ้าประชากรทั้งหมดเป็นจำนวนหลักหมื่น ควรจะสุ่มตัวอย่าง 5%

4.4 ถ้าประชากรทั้งหมดเป็นจำนวนหลักแสน ควรจะสุ่มตัวอย่าง 1%

การศึกษาวิจัยนี้ มีประชากรข้อมูลทั้งสิ้น รวม 49,130 คน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย 2551) เก็บตัวอย่างตามทฤษฎีของลิเบโร 5% จะต้องจัดเก็บ 245 คน ใช้แบบสอบถาม 245 ชุด ผลการจัดเก็บข้อมูลได้ครบ 245 ชุด 100% แต่เมื่อนำมาตรวจสอบข้อมูลปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ 45 ชุด คงเหลือแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ 200 ชุด คิดเป็น 81.63% ของแบบสอบถาม

ข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์และประเมินผลได้มีทั้งหมด 200 ชุด อีก 45 ชุด ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีการตอบแบบสอบถาม ไม่ครบ 21 ชุด มีการตอบหลายข้อในคำถามข้อเดียวกัน 14 ชุด และไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แต่มาร่วมให้ข้อมูลหรือมาแทนผู้ดำรงตำแหน่ง อีก 10 ชุด จึงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพียง 200 ชุด

ตารางที่ 1 แสดงการเก็บข้อมูลพื้นที่ต่างๆ

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน	รวม
เชียงใหม่	สันกำแพง	ต้นเปา	10	9	22	1	32
เพชรบูรณ์	หล่มสัก	สักหลง	11	10	24	1	35
กำแพงเพชร	ลานกระบือ	ช่องลม	8	7	18	1	26
ตาก	บ้านตาก	ตากออก	10	9	22	1	32
แพร่	เมือง	ป่าเมต	15	14	34	1	49
อุทัยธานี	เมือง	ท่าซุง	8	6	18	1	26
รวม	3	6	62	56	138	1	200

2. จุดมุ่งหมายการศึกษาวิจัย

มุ่งที่จะศึกษาถึงบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านกำนันในเขตภาคเหนือ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมีเงินเดือน (ค่าตอบแทนจากภาครัฐ) เป็นประจำทุกเดือน ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้านตำบลมากน้อยเพียงใด และเป็นเพราะเหตุใด? การศึกษาวิจัยเป็นลักษณะ Survey Study มิได้มุ่งหมายจะพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเด็นศึกษา (หรือตัวแปรแต่อย่างใด)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย ก็คือ

1. เพื่อทราบระดับความรู้การจัดทำแผนชุมชน
2. เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชน
3. เพื่อทราบระดับการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับระดับความรู้ การมีส่วนร่วมการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในเขตภาคเหนือ เป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วยสาระแยกได้ 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ลักษณะการตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการข้อมูลบุคคล (check list)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความรู้ ระดับการมีส่วนร่วม และระดับการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือกคำตอบ 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 4	หมายถึงระดับ	มาก
ระดับที่ 3	หมายถึงระดับ	ปานกลาง
ระดับที่ 2	หมายถึงระดับ	น้อย
ระดับที่ 1	หมายถึงระดับ	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับศึกษาวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการสร้างโดยนิสิตผู้ศึกษาวิจัยเอง แบ่งออกเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุมชน แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาการกระจายอำนาจการจัดทำแผนต่างๆ
2. สร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสร้างและออกแบบสอบถาม
3. ดำเนินการร่างแบบสอบถาม เพื่อส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมในเนื้อหา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
5. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษา
6. ทำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับศึกษาวิจัยครั้งนี้มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขอร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร (บว 16) ส่งถึงกำนันทุกตำบลที่จะเข้าไปจัดเก็บข้อมูล
2. คณะผู้วิจัยได้ประสานงานโดยตรงกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยหนังสือและโทรศัพท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ นัดหมายการประชุมสำรวจและจัดเก็บข้อมูล
3. เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือแบบสอบถาม
4. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วก็จะตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนในการกรอกแบบสอบถาม จุดใดที่มีผู้มาให้ข้อมูล ไม่ครบถ้วนก็จะฝากแบบสอบถามพร้อมซองจดหมายติดแสตมป์จ่ายหน้าซองถึงผู้วิจัย แล้วฝากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านที่มาให้ข้อมูลนำไปแจกให้กับผู้ที่ไม่ได้มาให้ข้อมูล เมื่อกรอกข้อมูลเสร็จแล้วก็บรรจุลงในซองไปรษณีย์คืนมาให้ผู้วิจัยเพื่อจะรวบรวมให้ครบตามจำนวนที่ตั้งเป้าหมายไว้ 200 ราย และดำเนินการจัดทำบทบรรณาธิการและนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for window ช่วยในการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ
3. ข้อมูลในแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ระดับการให้คะแนน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ให้คะแนน 4 คะแนน	เมื่อตอบ ข้อ 1
ให้คะแนน 3 คะแนน	เมื่อตอบ ข้อ 2
ให้คะแนน 2 คะแนน	เมื่อตอบ ข้อ 3
ให้คะแนน 1 คะแนน	เมื่อตอบ ข้อ 4

4. ประมวลผลข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด คิดเป็น 100% ด้วยคอมพิวเตอร์

5. นำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลผลคะแนน โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยจาก 100% ดังนี้

ระดับมากที่สุด	80 – 100
ระดับมาก	60 – 79
ระดับปานกลาง	40 – 59
ระดับน้อย	20 – 39
ระดับน้อยที่สุด	0 – 19

